

© Ministerstvo spravedlnosti České republiky, www.justice.cz. [Překlad již zveřejněný na oficiální webové stránce Ministerstva spravedlnosti České republiky.] Povolení k opětovnému zveřejnění tohoto překladu bylo uděleno Ministerstvem spravedlnosti České republiky pouze pro účely zařazení do databáze Soudu HUDOC.

© Ministry of Justice of the Czech Republic, www.justice.cz. [Translation already published on the official website of the Ministry of Justice of the Czech Republic.] Permission to re-publish this translation has been granted by the Ministry of Justice of the Czech Republic for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 17. října 2019 ve věcech č. 1874/13 a 8567/13 – *López Ribalda a ostatní proti Španělsku*

Velký senát Soudu rozhodl čtrnácti hlasy proti třem, že sledování pracovníků supermarketu skrytou kamerou po dobu deseti dnů pro podezření z krádeží nepřekročilo prostor státu pro uvážení, a nedošlo tak k porušení práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy. Dále jednomyslně konstatoval neporušení práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, ke kterému mělo dojít připuštěním kamerových záznamů ze skrytých kamer jako hlavního důkazu v řízení, na jehož základě bylo propuštění prodavaček ze zaměstnání vnitrostátními soudy potvrzeno jako oprávněné.

I. Skutkové okolnosti

Stížnost podalo pět žen pracujících jako pokladní nebo prodavačky v supermarketu. V březnu 2009 zaměstnavatel pojal na základě účetních nesrovnalostí mezi skladovými zásobami a prodejem podezření z možných krádeží na prodejny. Byly důvody se domnívat, že se na ztrátách podílejí zaměstnanci supermarketu, včetně stěžovatelek. S cílem prošetřit zjištěné ztráty, které činily v období od února do června 2009 měsíčně mezi 7 780 a 24 614 eury, nechal zaměstnavatel v červnu 2009 umístit do supermarketu kamery směřující na vchody a východy prodejny, o kterých byli zaměstnanci informováni, a dále skryté kamery namířené na pokladny, o jejichž instalaci zaměstnanci informováni nebyli. Skryté kamery zabíraly prostor pokladen během celého dne.

Skryté natáčení probíhalo po dobu deseti dnů a pořízené záznamy ukázaly, že stěžovatelky kradly nebo napomáhaly krádežím kolegů a zákazníků. Předmětné nahrávky zhlédl vedoucí prodejny, právní zástupce supermarketu a zástupce odborů. Stěžovatelky byly s nahrávkami konfrontovány a následně propuštěny ze zaměstnání. Po zhlédnutí videozáznamů tři stěžovatelky podepsaly dohodu za účasti zástupce odborů, ve které se přiznaly ke krádežím a výměnou za upuštění od trestního stíhání se zavázaly nenapadat své propuštění u pracovněprávního soudu. Navzdory dohodám se všechny stěžovatelky nakonec obrátily na soud a žádaly, aby byly tajně pořízené nahrávky vyřazeny ze spisového materiálu, jelikož porušily jejich právo na soukromí a nelze je užít jako důkaz. Soudy žaloby zamítly. V rozhodnutí se kromě nahrávek opřely o další důkazy, zejména o výpovědi svědků, prohlášení tří stěžovatelek, ve kterém se ke krádežím přiznaly, a výpisy z pokladen dokládající množství stornovaných nákupů.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

Senát třetí sekce Soudu dospěl v rozsudku ze dne 9. ledna 2018 šesti hlasy proti jednomu k závěru o porušení práva stěžovatelek na respektování soukromého života chráněného článkem 8 Úmluvy a jednomyslně k neporušení práva na spravedlivý proces dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Věc byla na základě žádosti vlády postoupena velkému senátu Soudu. Vláda žádala, aby velký senát přezkoumal pouze námitku porušení článku 8 Úmluvy. Soud poukázal na to, že obsah a rozsah věci

postoupené velkému senátu jsou vymezeny rozhodnutím senátu o přijatelnosti (*Ilseher proti Německu*, č. 10211/12 a 27505/14, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2018, § 100). Věc postoupená velkému senátu nutně zahrnuje všechny aspekty stížnosti, které senát prohlásil za přijatelné, a neomezuje se na „závažnou otázku“ všeobecné povahy nebo týkající se výkladu nebo provádění Úmluvy nebo jejích protokolů dle článku 43 Úmluvy, pro které byla žádost o postoupení přijata kolegiem (*K. a T. proti Finsku*, č. 25702/94, rozsudek velkého senátu ze dne 12. července 2001, § 140–141). Velký senát tudíž provedl přezkum všech námitek na poli článků 6 a 8 Úmluvy, které byly senátem prohlášeny za přijatelné.

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatelky s odkazem na článek 8 Úmluvy namítaly, že rozhodnutí zaměstnavatele dát jim výpověď bylo založeno na kamerových záznamech získaných na pracovišti, ačkoli o sledování nebyly v rozporu s vnitrostátním právem předem uvědomeny. Vnitrostátní soudy porušily uvedené právo odmítnutím prohlásit jejich propuštění ze zaměstnání za neplatné.

a) Použitelnost článku 8 Úmluvy

Soud na úvod odkázal na svoji předchozí judikaturu a uvedl, že pojem „soukromý život“ zahrnuje také aktivity související s pracovní činností (*Fernández Martínez proti Španělsku*, č. 56030/07, rozsudek velkého senátu ze dne 12. června 2014, § 110). Při rozhodování, zda opatření přijatá vůči osobě mimo její vlastní domov či soukromé prostory zasahují do jejího soukromého života, je pro Soud hlavním faktorem, i když ne zcela rozhodujícím, zda taková osoba má v daném místě rozumná očekávání soukromí (*P. G. a J. H. proti Spojenému království*, č. 44787/98, rozsudek ze dne 25. září 2001, § 57). Běžné používání bezpečnostních kamer ve veřejných prostorách samo o sobě není zásahem do práva na soukromý život (*Perry proti Spojenému království*, č. 63737/00, rozsudek ze dne 17. července 2003, § 41). Soukromý život však již bude dotčen, pokud tato data budou nějak systematicky nebo nepřetržitě zaznamenávána (*Perry proti Spojenému království*, cit. výše, § 38 a 41). Soud v minulosti shledal, že instalace skryté kamery zaměstnavatelem bez vědomí zaměstnankyně po dobu 50 hodin v průběhu dvou týdnů a použití takto získaných kamerových záznamů před pracovním soudem pro odůvodnění jejího propuštění ze zaměstnání bylo zásahem do jejího práva na respektování soukromého života (*Köpke proti Německu*, č. 420/07, rozhodnutí ze dne 5. října 2010).

V projednávané věci byly stěžovatelky skrytě sledovány zaměstnavatelem na pracovišti po dobu deseti dnů, přičemž kamery byly namířeny na pokladny a jejich okolí. Stěžovatelky nebyly sledovány jednotlivě, nicméně tři z nich pracujících u pokladen mohly být sledovány během pracovní doby a dvě v době průchodu přes pokladny. Pracoviště bylo otevřeno veřejnosti a sledované činnosti, zejména platby přijaté od zákazníků, nebyly soukromého charakteru, nicméně systematické nebo nepřetržité nahrávání obrazu na veřejných místech může vyvolávat otázky na poli práva na soukromý život. Vnitrostátní právo výslovně zavazovalo osobu zodpovědnou za kamerový záznam na veřejných místech předem upozornit sledovanou osobu. Stěžovatelky byly nadto uvědomeny o instalaci viditelných kamer sledujících vchody a východy obchodu. Za uvedených okolností měly rozumné očekávání, že nebudou sledovány kamerovým systémem na jiných místech obchodu bez předchozího upozornění. Záznamy vidělo několik osob pracujících pro zaměstnavatele ještě předtím, než byly stěžovatelky uvědomeny o jejich existenci. Navíc na nich bylo založeno propuštění ze zaměstnání a byly důkazem v řízení před pracovním soudem. Soud učinil závěr, že článek 8 Úmluvy je na projednávanou věc použitelný.

b) Soulad s článkem 8 Úmluvy

Soud především konstatoval, že napadené sledování bylo zahájeno z podnětu soukromého zaměstnavatele, a nejednalo se tudíž o zásah státu. V souladu s judikaturou Soudu v obdobných případech je namísto se věcí zabývat pod úhlem pozitivních závazků státu, tedy zda vnitrostátní soudy stěžovatelkám poskytly účinnou ochranu jejich práva na respektování soukromého života před zásahem ze strany soukromého zaměstnavatele. Při hledání spravedlivé rovnováhy a výběru

prostředků ochrany práv má stát prostor pro uvážení, nicméně musí zajistit, aby monitorovací aktivity ze strany zaměstnavatelů podléhaly odpovídajícím a dostatečným zárukám proti zneužití (*Bărbulescu proti Rumunsku*, č. 61496/08, rozsudek velkého senátu ze dne 5. září 2017, § 120).

Dle Soudu je možné kritéria stanovená ve věci *Bărbulescu* na sledování komunikace zaměstnance na pracovišti přiměřeně použít i na sledování kamerovým systémem. Vnitrostátní soudy proto v obdobných případech musí zkoumat: (i) zda byl zaměstnanec o možnosti sledování kamerovým systémem v zásadě předem informován; (ii) jaký byl rozsah sledování a stupeň zásahu do soukromí zaměstnance, kdy se zkoumá časový a prostorový rozsah sledování a počet osob majících přístup k záznamům; (iii) zda měl zaměstnavatel pro monitorování legitimní důvody; (iv) zda zaměstnavatel mohl uplatnit méně invazivní zásah do soukromí než monitorování; (v) jaké byly výsledné dopady monitorování na zaměstnance; a (vi) zda měl zaměstnanec k dispozici adekvátní záruky, zejména zda zaměstnavatel mohl zaměstnance sledovat jen po výslovném předchozím upozornění.

V projednávané věci článek 8 Úmluvy vyžadoval, aby vnitrostátní orgány nastolily spravedlivou rovnováhu mezi zájmy stěžovatelek na respektování jejich soukromí na straně jedné a možnostmi zaměstnavatele zajistit ochranu svého majetku a hladký chod podniku na straně druhé. V rozhodném období vnitrostátní právo obsahovalo řadu záruky proti zneužití sledování zaměstnanců. Stěžovatelky však nebyly v rozporu s vnitrostátním právem o sledování předem informovány. Předmětem přezkumu Soudem byla rozhodnutí vnitrostátních soudů. Ty na prvním místě shledaly, že instalace kamer byla ospravedlněna legitimními důvody, zejména podezřením vedoucího supermarketu, že v prodejnách dochází ke krádežím, jež bylo založeno na několikaměsíčních ztrátách v tržbách. Dále vzaly v úvahu zájem zaměstnavatele přijmout opatření za účelem odhalení a potrestání viníků. Soudy přezkoumaly rozsah sledování a stupeň zásahu do soukromí stěžovatelek s tím, že zásah byl omezený, pokud jde o místo monitorování a o monitorované zaměstnance, jelikož kamery zabíraly pouze pokladny, kde se s největší pravděpodobností ztráty mohly odehrávat, a že doba trvání sledování nepřesáhla dobu nutnou pro potvrzení podezření z krádeží.

Dle Soudu nebylo posouzení případu ze strany vnitrostátních soudů nerozumné. Především nebyl sledován celý prostor obchodu, nýbrž pouze prostory okolo pokladen, kde mohlo nejspíše docházet k odcizení zboží. Tři stěžovatelky, které pracovaly jako pokladní, byly sledovány po celou pracovní dobu. Sledování namířenému na veškerý personál pracující v prostoru pokladen se tak nemohly vyhnout, jelikož bylo provozováno trvale bez omezení. Čtvrtá a pátá stěžovatelka byly monitorovány při průchodu kolem pokladen. Práce všech stěžovatelek se odehrávala na místě přístupném veřejnosti a zahrnovala neustálý kontakt se zákazníky. Dle Soudu je nutné odlišit různá místa, na kterých dochází ke sledování, ve světle ochrany soukromí, které může zaměstnanec rozumně očekávat. Očekávání je velmi vysoké na místech soukromého charakteru, např. na toaletách nebo v šatnách, a vysoké v uzavřených pracovních prostorách, jakými jsou kanceláře. Podstatně nižší je pak na místech viditelných nebo dostupných kolegům, nebo jako v předmětném případě veřejnosti. Zaměstnavatel sice předem nestanovil délku trvání sledování, nicméně sledování trvalo deset dnů a bylo ukončeno, jakmile byli identifikováni viníci. Délka sledování se tak nejevila nepřiměřená. Konečně pouze vedoucí prodejny, právní zástupce supermarketu a zástupce odborů zhlédli videozáznamy z krádeží. S ohledem na výše uvedené byl Soud přesvědčen, že zásah do soukromí stěžovatelek nedosáhl vysokého stupně závažnosti.

Následky sledování pro pokladní byly závažné, jelikož byly na jejich základě propuštěny ze zaměstnání. Nahrávky nicméně nebyly použity pro jiné účely než pro nalezení osob zodpovědných za ztrátu zboží a pro pracovněprávní řízení s nimi. Zaměstnavatel neměl jinou možnost, jak dosáhnout daného cíle, a opatření tak bylo nezbytné. Rozsah ztrát zjištěný zaměstnavatelem napovídal, že krádeží se dopustilo více osob a že poskytnutí informace o sledování komukoli ze zaměstnanců by mohlo zmařit účel sledování.

Vnitrostátní právo dále obsahovalo řadu záruk na ochranu práv osob, jejichž osobní údaje byly shromážděny. Zákon na ochranu osobních údajů zahrnoval právo být předem informován o

sledování, spolu s právem na přístup, opravu a vymazání sbíraných údajů. Soud poznamenal, že na prodejně byly instalovány dva druhy kamer, viditelné kamery u vchodu a východu do prodejny a skryté kamery u pokladen, o kterých nebyly informovány ani stěžovatelky, ani nikdo jiný ze zaměstnanců. Španělské právo a rovněž mezinárodní a evropské standardy vyžadují předchozí upozornění na sledování, nicméně jedná se pouze o jedno z kritérií vzatých v úvahu při posuzování přiměřenosti přijatého opatření. Pokud k předchozímu upozornění nedošlo, ostatní záruky budou o to důležitější. Pracovněprávní soudy v projednávané věci provedly důkladné zhodnocení všech dotčených zájmů, zejména práva na respektování soukromí na jedné straně a zájem zaměstnavatele na ochraně majetku a hladkém chodu podniku na straně druhé. V tomto ohledu vnitrostátní soudy zejména shledaly, že legitimní cíl sledovaný zaměstnavatelem nemohl být naplněn méně závažnými zásahy do soukromí stěžovatelek. Je pravda, že pracovněprávní soudy nevzaly v úvahu absenci předchozího upozornění na sledování, přičemž dle Soudu pouze naléhavý požadavek na ochranu významných veřejných nebo soukromých zájmů může odůvodnit absenci předchozího upozornění, nicméně za specifických okolností případu, zejména pokud jde o stupeň zásahu do soukromí a legitimní důvody, mohly soudy učinit závěr o přiměřenosti zásahu do soukromí. Existence důvodného podezření zaměstnavatele na krádeže v obchodě založená na ztrátách v tržbách dostatečně odůvodňovala nařízené sledování. To platí tím spíše v situaci, kdy hladké fungování podniku není ohroženo pouze podezřením z nesprávného chování jednoho zaměstnance, ale podezřením ze společného jednání několika zaměstnanců, protože to vytváří obecnou atmosféru nedůvěry na pracovišti. Konečně stěžovatelky měly k dispozici jiné prostředky nápravy, zejména mohly dle zákona o ochraně osobních údajů požadovat náhradu škody.

Soud dospěl k závěru, že s ohledem na významné záruky poskytnuté vnitrostátním právem, včetně prostředků nápravy, jichž stěžovatelky nevyužily, a na závažnost úvah odůvodňujících sledování, vnitrostátní orgány splnily pozitivní závazky státu. Nedošlo tak k porušení článku 8 Úmluvy.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 6 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatelky namítaly porušení práva na spravedlivý proces chráněného čl. 6 odst. 1 Úmluvy, jelikož soudy použily nahrávky jako důkaz a odmítly se zabývat žalobami třetí, čtvrté a páté stěžovatelky, které podepsaly dohodu se zaměstnavatelem.

Úkolem Soudu bylo přezkoumat, zda vnitrostátní řízení jako celek bylo spravedlivé. Stěžovatelky měly v prvé řadě možnost napadat věrohodnost záznamů. Samotné záznamy dále nepředstavovaly jediné důkazy, dalšími důkazy byly např. svědecké výpovědi a výpisy z pokladen dokládající množství stornovaných nákupů. V potaz byla vzata rovněž přiznání třetí, čtvrté a páté stěžovatelky ke krádežím učiněná před zástupci odborů, i když byly uzavřeny až po konfrontaci stěžovatelek s videozáznamy. Stěžovatelky mohly jejich hodnověrnost napadat. Nebylo zjištěno, že by stěžovatelky byly k přiznání donuceny, jelikož při jejich podpisu byl přítomen zástupce odborů a současně ostatní propuštěné zaměstnankyně dohody nepodepsaly. Závěry soudů tak nebyly svévolné nebo zjevně nerozumné. K porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy tudíž nedošlo.

III. Oddělená stanoviska

Soudci De Gaetano, Yudkivska a Grozev ve svém společném nesouhlasném stanovisku rozporovali závěr většiny o neporušení článku 8 Úmluvy. Dle jejich názoru bylo rozhodující, že stěžovatelky nebyly v rozporu s vnitrostátním právem o sledování předem uvědomeny, přičemž ochrana osobních údajů je dle judikatury Soudu zásadním kritériem, kdežto většina požadavek předchozího upozornění na sledování považovala pouze za jedno z kritérií. Soudci uvedli, že struktura posuzování zásahu stanovená Soudem se v tomto případě neuplatní, jelikož se hovoří o pozitivních závazcích, nicméně považovali za problematické, že vnitrostátní soudy neposoudily absenci předchozího upozornění. Dále uvedli, že zaměstnavatel měl na prvním místě informovat o krádežích orgány činné v trestním řízení. Pohnutku zaměstnavatele objasnit krádeže nelze ospravedlnit přijetím opatření, které závažným způsobem zasahuje do soukromí zaměstnance. Ve stanovisku je rovněž kritizováno, že

jakýkoli kamerový záznam může potenciálně uniknout na veřejnost. V projednávané věci většina založila rozhodnutí o neporušení článku 8 Úmluvy rovněž na zjištění, že záznamy viděl omezený počet osob; je ale nutné nepodceňovat rozvoj moderních technologií a jeho dopad na soukromí osob.